

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

43. An Pontifex in articulo mortis tribuat facultatem absolvendi
Sacerdotibus scismaticis & hæreticis? Et quid de excommunicatis &
suspensis, an sit necessarium ut supradicti sint à peccato mortali ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

physicè omne dubium, sed solum à tuta differt secundum magis, & minus intra eundem gradum moralis certitudinis. Nam si quis conetur ad habendum contritionem, nunquam erit metaphysicè certus de illa.

13. Sed adhuc remanet difficultas, an sit obligatio habendi contritionem in articulo mortis, orta ex alio capite, scilicet, ex præcepto diligendi Deum, quod quidem dicunt communiter Theologi obligare ad actum mortis Dei saltem in fine vitæ: de quo videri potest Thomas Sanchez *lib. 2. in Decalogum*, cap. 35, num. 9. & Coniug. *disp. 24. de conjug. obsequio*, dub. 3, num. 51. quam tamen obligationem negat Azorius *tom. 1. lib. 9. cap. 4. quest. 1.* Sed quidquid de hoc sit, quod spectat ad tractatū de charitate, in primis illa non esset obligatio habendi contritionem, sed dilectionem Dei; deinde ratione illius obligationis non teneretur Confessorius, aut quilibet alius ex debito charitatis admittere moribundum, tum quia prudenter potest credere, quod in vita sæpè habuit actum amoris Dei, & satisfecerit præcepto diligendi Deum; obligatio autem habendi illum actum etiā in articulo mortis, non est ita certa, vt graues Doctores eam non negent, vt vidimus, non debet ergo Confessorius laqueos iniicere pœnitenti in re incerta, tum præsertim quia regulariter timere prudenter potest, ne ea occasione exponat infirmum periculo peccandi mortaliter; si enim infirmus propter suam imperfectionem non mouetur ex se, & ex imminente iam morte, ad diligendum Deum, quem offendit, sed solum ad odium peccati propter penas inferni, vel aliud simile motiuum; timere potest, ne proposita obligatione diligendi Deum, incipiat iam imputari ad culpam omissionis dilectionis, quæ prius propter ignorantiam, vel inaduertentiam non imputabatur. Expedi ei itaque & oportebit exigere, & excitare pœnitentem ad dolorem de peccatis propter Deum, & ad perfectam contritionem, ac dilectionem Dei super omnia, postis motiuis opportunis; non tamen expediat regulariter proponere obligationem, & laqueos iniicere, in materia præsertim ad incerta, vt visum est. Et hæc omnia docet Eminentissimus Lugo, & Amicus locis citatis.

RESOL. CXLIII.

An Pontifex in articulo mortis tribuat facultatem absoluenti Sacerdotibus schismaticis, & hæreticis. Et quibus de excommunicatis, & suspensis, an sit necessarium, vt supradicti sint à peccato mortali contritione, aut aliter iustificati in supradictis casibus.

Et an Summus Pontifex in articulo mortis suppleat iurisdictionem in laico saltem priuata Tonsura initiato, vt possit absoluerè moribundum à censuris, qui non potuit confiteri? Ex part. 8. tit. 1. Resol. 2.

art. 6. non longe à fine, & 22. art. 1. asserentium hanc facultatem non fuisse concessam hæreticis & schismaticis, bene tamen vniuersaliter concedunt concessam esse excommunicatis; & quomodocunque suspensis, imò etiam schismaticis, inquit Nauarrus, imò hæretici non sunt Rationem huius nullam reddit Nauarrus; Sotus verò tam reddit de hæreticis, quia carent fide, & consequenter fundamento necessario iurisdictionis, quæ necessaria est ad legitimam absolutionem. Ledesma non reddit hanc rationem, sed quod Ecclesia negauerit illis, scilicet hæreticis, iurisdictionem, non verò excommunicatis; hoc tamen non video quâ ratione prohiberi verò credunt committi posse iurisdictionem, & de facto committam esse. Sotus refert Syluestrum pro sua sententia, sed reuera oppositam sequitur.

2. *Secunda opinio* est asserentium nullum Sacerdotem excommunicatum, aut suspensum etiam Catholicum, quanto magis hæreticum, esse proprium Sacerdotem, hoc est, habere facultatem in articulo necessitatis, & potest Concilium Constantiense docent auctores huius sententiæ, hoc tantum esse intelligendum de nominatim excommunicato, aut manifesto Clerici percussor, iuxta decretum illud vulgatissimum, *Ad euitanda*, quia non denunciatus si absoluat, tunc factum, extra articulum etiam necessitatis, vt omnes fatentur. Huius sententiæ est Medina C. de Confessione. *quest. Cui fieri debeat confessio, & quest. de alieno sine licentia proprii de facto absoluentem, in responsione ad 3. Marfil. in 4. q. 12. art. 1. 4. part. concl. 2. & Couarruias in cap. Alma mater. 1. part. relectio. §. 6. n. 8.* quamvis non satis se explicet, in hanc tamen magis inclinante hæretico verò, qui cum sit excommunicatus à iure, non tamen est nominatim denunciatus, an possit tunc absoluerè, non disputat Medina: nec Couarruias in eo, aut in alio aliam videtur sequi rationem, quàm excommunicatio nis, nullam verò mentionem faciunt rationis Soti. De excommunicato ergo nominatim, id docent hac ratione, quia excommunicatio ipso facto tollit iurisdictionem, quæ etiam in articulo mortis necessaria est, cum sit ibi vera sententia, & iudicium.

3. *Tertia opinio*, cui prorsus adherendum est, asserit, omnem Sacerdotem alias quocumque modo impeditum etiam hæreticum, & excommunicatum, & suspensum, eo tempore esse legitimum iudicem. Ita docet Præpositus in 3. part. *quest. 7. de ministr. sacram. Pœnitent. dub. 5. num. 40.* Hurtadus de Pœnitent. *disp. 18. sect. 2. §. 1. num. 18.* & alij penes ipsos.

4. *Præbatur hæc opinio*; quoniam etiam si dicamus, vt diximus, iure humano competere etiam in articulo mortis quemlibet posse absoluerè, quod tamen hæreticis sit negata hæc facultas, & sublata materia dupliciter contingere potest. *Primo*, quia ipsi in se incapaces efficiuntur ipsa infidelitate, aut quia Ecclesia de facto negauit illis materiam, non verò excommunicatis: primum nullo modo dici potest, quia sicut infidelitate non deletur quoad vtramque potestatem ex parte effectiui principij, scilicet quoad consecrandum, & absoluentem, sed ita constituti manent à Christo indices ad absoluentem, per illa verba: *Accipe Spiritum sanctum, &c.* sicut per illa: *Accipe potestatem Missas celebrandi*; Sacerdotes ad consecrandum; ergo idonei manent, vt eis subdi possit autoritate Ecclesiæ materia iurisdictionis in quam possint operari; ergo saluum docuit Sotus fidem esse fundamentum iurisdictionis, cum non sit fundamentum

1. & in et. 1. R. 1. 2. cut. sum in §. 1.

Sup. hæc in Resolutionibus not. præterita.

LIBRARIÆ
OMNIA
S. D. ILLIV
E. III

§. 1. *Prima opinio* est Soti in 4. *distin. 18. q. 4.* art. 4. & Nauarri in *summa*, cap. 26. n. 26. & cap. 27. num. 27. & Ledesma 2. 4. *quest. 21.*

fundamentum characteris, & ita neque clavis in
ordinatione collata, & consequenter, nec iurisdic-
tionis, actualiter habentis materiam sibi subdi-
cant.

5. Illa ergo prima ratio non obstat quin hæreticus
in articulo mortis possit quemlibet absolvere, & ex
opinione potius sequeretur etiam absolutionem col-
latam ab hæretico interiori esse nullam, etiamsi
bona fide facta fuerit, quia in illo deest fides, unde
& fundamentum iurisdictionis, quod tenerentur
omnes confessiones repetere, quas integrè & pefe-
cte Toram parochio fecerunt, quem tamen cogno-
uerunt postea hæreticum fuisse interiorum eo
tempore, & à fortiori sequitur hæc ratio schis-
matico non esse ablatam facultatè absoluedi in co-
articulo. Sed neque secundo modo id dici potest,
quòd Ecclesia scilicet subtraxerit materiam hære-
ticis, non verò excommunicatis, quoniam hoc nul-
lo fundamento probari potest, cum absolute Ec-
clesia, ubi huius rei fit mentio, omnibus videatur
committere hæc facultatem, quia nullum excipit
sacerdotem, & verè committit iis, qui aliàs facul-
tatem ab hoc non habebant facultatem absoluedi
à reservatis, quod idem est. Imò in Concilio
Tridentino *sess. 4. cap. 7. in fine*, asserit de illo arti-
culo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quosli-
bet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & Censuris
absolvere possunt, quæ facultas magis uniuersali-
ter, ut omnes complecteretur hæreticos, & ex-
communicatos, conferri non potuit: constat ergo
hæreticos etiam posse habere, & de facto ab Ec-
clesia accepisse.

6. Et ideo hanc sententiam præter Doctores ci-
tatos tenet Iacobus Granada in *3. part. controuers. 7. tra-
ct. 10. disput. 4. sect. 2. num. 9.* ubi sic ait. Colligitur
absolute, & simpliciter loquendo, esse certissimum,
nulli Sacerdoti deesse iurisdictionem requisitam,
& sufficientem, ut in articulo mortis absoluat
quemlibet pœnitentem, & à quolibet peccato.
Video tamen, à nonnullis Doctoribus adhibere
limitationem: nam, S. Thomas in *4. disp. 10. q. 1. art. 2. quæst. 1. c. 2. ad 3.* & alij dixerunt non posse vali-
dè recipi hoc Sacramentum ab excommunicato
non tolerato. Et Sotus *disp. 18. q. 4. art. 4. vers. Et verò*, negat, licet aliquantulum dubitans,
ministrum præcisum ab Ecclesia posse validè
absolvere, sed profecto absque vlla limitatione
dicendum est, nullum excipi Sacerdotem excom-
municatum, hæreticum, vel degradatum, ut be-
nè Valquez *q. 1. 3. art. 1. dub. 4. Suarez disp. 26. sect. 4. Auila de censuris, art. 2. cap. 6. disput. 3. dub. 1. conclus. 4.* Autor decisionis casuum articuli mortis
cap. 4. dub. 4. num. 20. cum multis alijs, quos refe-
runt: quia Tridentinum nullam prorsus limita-
tionem adhibet, ut patet ex verbis illius, & ex
ratione, quæ nititur, ne scilicet homo pereat de-
fectu Sacramenti; id enim probat, recurrendum
esse tunc ad quemlibet Sacerdotem, si alioqui in
discrimen adduceretur æterna salus. Solum notant
prædicti authores in casu, quo pœnitens timeret
prudenter à Confessario hæretico fore peruertend-
um, aut alioqui magnum scandalum ab ea con-
fessione proveniret, abstinere debere à tali con-
fessione; quia aliter peccaret pœnitens grauitè non
euitando tantum malum, & consequenter con-
fessio illa nec esset bona, nec valida. Et in hoc
euentu intelligitur, quod Sanctus Thomas docet
loco citato; præterquam quòd scripsit ante Triden-
tinum & in hac quæst. 8. *Additionum, art. 6. sine
limitatione vlla docet, quemlibet Sacerdotem
absolvere posse in articulo mortis.* Hucusque
Granada.

7. Nec obstat, Hermenegildum filium Regis His-
paniæ à sancto Gregorio laudari, quòd maluerit
mori, quàm Eucharistiam accipere de manu Episco-
pi Arianæ, nam illud Sacramentum non erat ita
necessarium, sicut penitentia: & illa Eucharistiæ
susceptio tunc fuisset quædam Arianismi professio.
Quod si in penitentia eueniret, conandum etiam
esset potius iustificari per contritionem, quàm hæ-
resim approbare. Ceterùm non videtur posse mo-
raliter contingere, quòd pœnitens non posset illud
periculum scandalum tollere si aperte protestaretur, se
hæresi illius Sacerdotis non consentire, sed petere
in ea necessitate absolutionem in remedium animæ
sue: quæ protestatione facta, rarissimè obligaretur
pœnitens propter scandalum aliquorum, quod iam
non videretur esse passivum; exponere se periculo
damnationis æternæ; si forte vera contritioe care-
ret, cum posset cum attritione per Sacramentum
iustificari.

8. Nota tamen cum Hurtado *ubi supra*, quòd
quæuis dicti Sacerdotes præcisè possunt validè
dictos pœnitentes absolvere; ut tamen licitè pos-
sint, necessarium est quòd sint à peccato mortali,
contritione, aut aliter iustificati, nisi quando pe-
riculum ægroti iam verget, ut ob ipsum statim au-
diendum nequeunt coniteri, nec aliter iustificari,
quia tunc licitè possunt, quæuis sint in peccato
mortali; quæuis Sacerdos non sit licitè admini-
straturus absolutionem, quia iustificari potest, &
non vult, tunc pœnitens in articulo mortis exis-
tens potest ab illo absolutionem petere (quando
pœnitens non timet subuersionem ob commu-
nicationem, cum eo Sacerdote, & quando ob
communicationem cum eo non apparet profitere
errorem aliquem illius Sacerdotis) quia tunc pe-
tit, quòd Sacerdos ille potest licitè facere, si ve-
lit: quod etiam est verum, quæuis Sacerdos ille
non sit paratus ad illicitè absoluedum, quia re-
gula illa, nempe quod nequeat quis inducere ali-
quem ad id in quo peccaturus est, quando qui in-
ducitur non est paratus ad id, tantum est vera,
quando inducenti non est in præcepto id ad quod
inducit; confessio autem, & receptio absolutio-
nis in dicto articulo est pœnitenti in præcepto,
imò ipsi ministro est in præcepto auditio, &
absolutio.

9. Sed hic obster tangenda est illa quæstio, an
Summus Pontifex in articulo mortis suppleat etiã
iurisdictionem in laico solummodo à censuris,
ut possit absolvere moribundum à censuris,
qui non potuit confiteri. Et negatiuè respondetur
Nauarrus *de pœnitent. dist. 6. cap. 1. in principio, num. 83.* & segg. Faber *de censuris in 4. sententia, disp. 25. c. 8.* Turrianus *de censur. lib. 2. disp. 24. dub. 4.* Couarruias *in cap. Alma mater, part. 1. §. 11. num. 9.* Cordubain *summa, quæst. 18. art. 2. dicto 1.* Henriquez *lib. 3. de excomm. cap. 27. num. 4.* Sotus *in 4. disp. 18. quæst. 4. art. 4.* Paludanus *in 4. disp. 17. quæst. 3.* Vgolinus *tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 7.* Auila *2. p. cap. 7. disp. 1. dub. 3. concl. 1. & alij.*

10. Sed affirmatiua sententia placuit Syluestro *in
verò. Absolutio. n. 8.* Panormitano *in cap. Pastora-
lis. §. propterea, de officio Ordinarij.* Angelo *verb.
Absolutio 3. n. 39.* De la Cruz *in direct. part. 7. de
excomm. dub. 5. concl. 1. Sancio in selectis. disp. 44.
num. 7.* Tabienæ *verb. Absolutio 2. n. 8.* Feliciano
de Excommunicatione cap. 42. Antonio *3. part. tit. 17.
c. 4. & alijs.* Sed de hac quæstione à nobis alibi
actum est.

Sup. conten-
to in hoc si-
tom. 1. tr. 4.
lege doctri-
nam Ref. 40.
& aliorum.
cius annot.

Sup. hoc in
tom. 1. tr. 4.
Ref. 10. 211
212. 213 &
214. §. Sed in
& in Ref.
208. §. Sed
aliqui.

Allibi in Re-
solutionsibus
not. præter-
ta.

RESOL.